

Weserdomen

EU-domstolens dom i mål C 461/13

Foto: Martina Nolte, Creative Commons

Bakgrund till målet

- Genom planfastställelsebeslut godkände vatten- och sjöfartsförvaltningen för nordvästra Tyskland tre projekt som avsåg utbyggnaden av floden Weser.
- Projekten avser fördjupning av Weser för att större containerfartyg ska nå hamnarna Bremerhaven, Brake och Bremen.
- Flodbotten i segelrännorna ska muddras och regelbundna underhållsmuddringar krävs.
- Muddringsmassorna från utbyggnaden och underhållet av floden ska dumpas på platser som redan tidigare har använts för detta.

Wesers avrinningsområde

Karta: NordNordWest, Creative Commons

Miljökonsekvenser

- Direkta konsekvenser av muddringen och dumpningen av muddringsmassorna.
- Hydrologiska och morfologiska följder
 - ökade strömningshastigheter vid ebb och vid flod
 - högre tidvattennivåer vid högvatten
 - lägre tidvattennivåer vid lågvatten
 - ökad salthalt i delar av nedre Weser. Gränsen för bräckt vatten förskjuts uppströms
 - ökad igenslamning av flodbädden utanför segelrännan

Vilka frågor ställdes av Tyskland?

Är en medlemsstat skyldig att *inte meddela tillstånd* till projekt som *kan orsaka försämring* eller äventyrar god status/potential hos en ytvattenförekomst vid angiven tidpunkt?

Eller är det endast mål som ska beaktas vid upprättande av åtgärdsprogram/ förvaltningsplan?

Vad innebär "försämring av status"?

- Försämring som leder till att samlade statusen sjunker en klass, eller varje liten försämring?

Vad sa EU-domstolen?

Är "miljömålen" (MKN) tvingande?

JA, meddela inte tillstånd till verksamheter som;

- riskerar att **orsaka en försämring** av status eller
- när en verksamhet **äventyrar uppnående** av god ytvattenstatus, god ekologisk potential eller god kemisk ytvattenstatus.
- Med förbehåll för att **undantag** kan medges.

EU-domstolen:

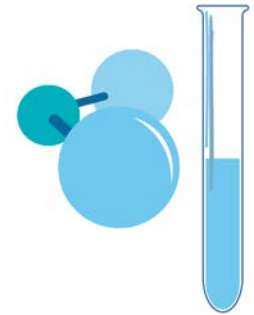
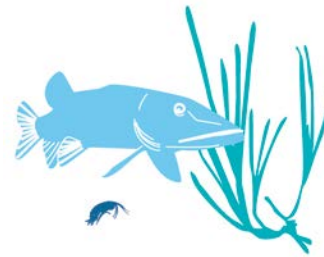
Vad innebär försämring av status?

- Så snart en kvalitetsfaktor försämras med en klass (tex från god till måttlig status) även om statusen som helhet inte försämras.
- Om kvalitetsfaktorn redan är i lägsta klassen, är ingen försämring alls tillåten,
dvs varje liten försämring = försämring av status

Ekologisk status

- Biologiska kvalitetsfaktorer (t.ex. bottenfauna, fisk)
- Fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer (t.ex. näringsämnen, SFÄ)
- Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer (konnektivitet, hydrologisk regim och morfologiskt tillstånd)

Status före

Förändring av kvalitetsfaktorer

Ny Status

Hög

God

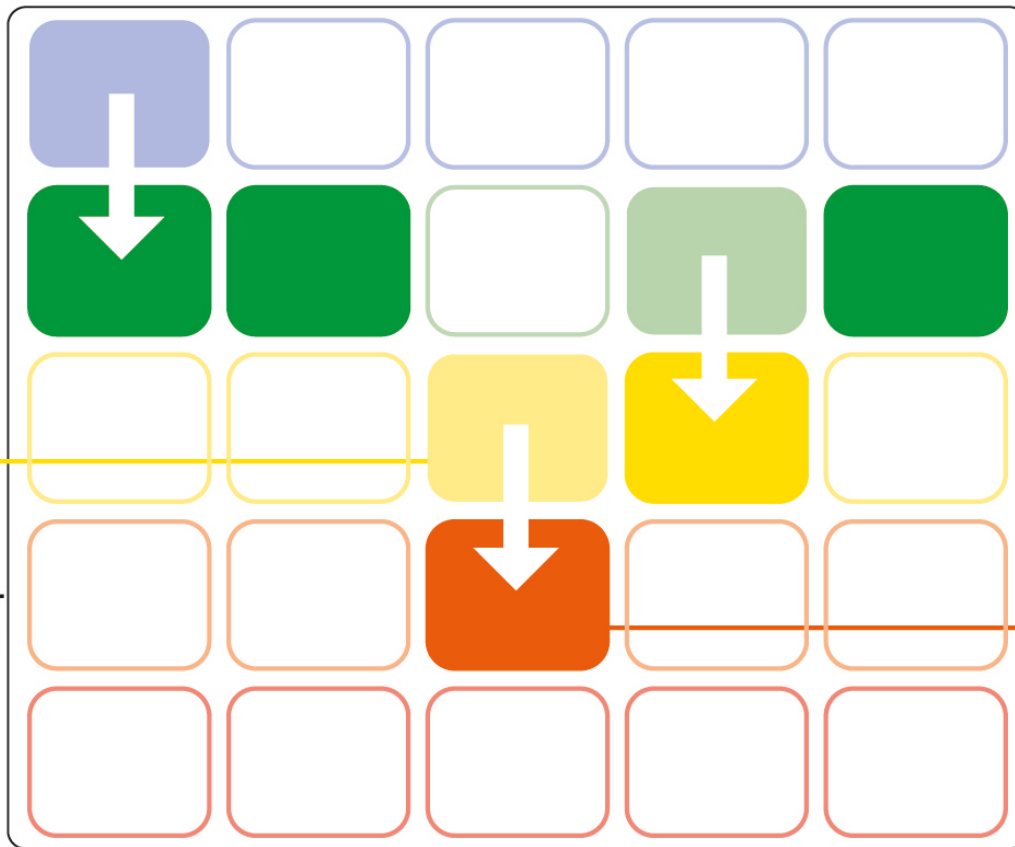
Måttlig

Otillfredsställande

Dålig

Växtplankton

Kiselalger

Fisk

Fys/Kem

HyMo

Några konsekvenser av domen

Både god kemisk och god ekologisk status ska nås

- Högre krav på underlaget **i prövning och tillsyn**
- Verksamhetsutövare ska visa om verksamheten kan leda till en försämring av kvalitetsfaktor
- Prövningsmyndigheterna behöver bedöma och ta ställning till frågan om MKN följs
- Vattenmyndigheternas statusklassningar av kvalitetsfaktorer blir viktigare **i enskilda ärenden**
- Undantag blir viktigt!

Möjligheterna till undantag

- Tidsundantag (4 kap 9 § VFF)
- Mindre strängt krav (4 kap 10 § VFF)
- Undantag på grund av ny verksamhet (4 kap 11 § VFF)

Undantag – inte möjligt för alla

Undantag får medges där ny verksamhet eller åtgärd medför påverkan i form av fysiska förändringar som gör att god status inte nås/försämring sker, eller status försämras från hög till god...

Bara om:

- syftet med verksamheten pga. tekniska skäl eller orimliga kostnader inte kan uppnås på annat sätt som är betydligt bättre för miljön,
- alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status och
- den nya verksamheten är av stort allmänt intresse

Svensk rättspraxis efter Weserdomen

Norviks hamn, MÖD den 30 oktober 2015 (M 9616-14)

- Försämringsförbudet – MKN gäller vattenförekomsten som helhet

Skistar Åre, MÖD den 27 juni 2016 (M 11184-15)

- Mark- och miljööverdomstolen har, med hänsyn bland annat till ett områdes ekologiska status och naturvärde, inte tillåtit vattenuttag när vattenföringen understiger visst värde.
- Undantag för vattenuttag som behövs för preparering av pister vid VM och världscuptävlingar. Även i dessa fall ska dock en minimigräns för uttag gälla.

Svensk rättspraxis efter Weserdomen

Värö bruk, MÖD den 30 augusti 2016 (M 8984-15)

- ”Mark- och miljööverdomstolen har en skyldighet att så långt möjligt tolka den nationella rätten i enlighet med vad som följer av EU-rätten. Enligt Mark- och miljööverdomstolens uppfattning ger 2 kap. miljöbalken utrymme för tolkningar som är förenliga med kraven i ramdirektivet för vatten och dess förtydligande genom Weserdomen. EU-rättsligt konforma tolkningar är alltså möjliga”
- Utsläppet från bruket är i princip oväsentligt från MKN-synpunkt och leder inte till någon försämring i vattenförekomsten. Försämringsförbudet enligt Weserdomen aktualiseras därför inte – MKN påverkar inte prövningen i målet.

Behov av ändrad lagstiftning?

- Miljökvalitetsnormer har möjligen olika rättslig status idag
- Bara **kemisk status** kan ”stoppa” verksamhet (2 kap 7 § 2 och 3 st MB)
- Även **ekologisk status** och **kemisk/kvantitativ grundvattenstatus** kan behöva få starkare rättsverkan (jfr dock MÖD i Värö bruk – fördragskonform tolkning).
- ”Nygammal” regel om att tillstånd inte får meddelas när en verksamhet innebär försämring/äventyrar god vattenstatus? (jmf tidigare lydelse av 2 kap 7 § MB)
- Bör undantag för ny verksamhet prövas av tillståndsmyndigheten?
 - Idag prövas det av vattenmyndigheten, inte domstolen. Saknas tydlig koppling mellan tillstånds- och undantagsprocessen.

Vad gäller under tiden?

- Direktiv är bindande för varje medlemstat med avseende på det resultat som ska uppnås
- Upp till medlemsstaternas nationella myndigheter att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet

Fördragskonform tolkning!

*Prövnings- och tillsynsmyndigheter
ska tillämpa MKN i ljuset av
Weserdomen*

(se MÖD:s dom i Värö bruk-målet)

